

וְאִם לֹא, יִסְתַּלְקוּן מִנִּיה מִלְאָכִין קִדְיִשִּׁין, וְיִשְׁלֹטוּן עָלֶיהָ מִלְאָכִין מְסֻאָבִין, וְאִנְהִיגוּ לֶיהָ לְגִיְהֵנָם. וּבִהְיֵה שְׁעֵתָא, (ישעיה ג ב) קָרָאתִי וְאִין עֹנָה בְּשַׁעַת דְּחָקוּ. וּבְשַׁעֲתָא דְשְׁלִיט עָלֶיהָ רוּחַ מְסֻאָבָא, אוּ מְרַעִין, אוּ שְׁלִטִין עָלֶיהָ אוּמוֹת הָעוֹלָם, (איכה ג) סִכְתָּה בְּעֵנָן לֶךְ מַעְבוֹר תְּפִלָּה. (משלי כח ט) וְגַם תְּפִלְתוּ תוֹעֵבָה. דְּבַר אַחַר (תהלים מא ב) אֲשֶׁרִי מִשְׁפִּיל אֶל דָּל בְּיוֹם רָעָה יִמְלִטְהוּ ה', (ישעיה כז ה) אוּ יַחֲזֹק בְּמַעְזֵי יַעֲשֶׂה שְׁלוֹם לִי יַעֲשֶׂה לִי שְׁלוֹם יַעֲשֶׂה לִי. תָּא חֲזִי, דִּל אַתְקֵרִי, גְּבָרָא דְלִית לֶיהָ מְדִילִיה פְּלוֹם, וְלֹא שְׂאִיל פְּרוּטָה מְשׁוּם גְּבָרָא, וְאִיהוּ נְסִתָּר, דִּלְא גְּלִי דוּחְקָא דִּילִיה לְשׁוּם גְּבָרָא. וּבְשַׁעַת דּוּחְקָא דִּילִיה, הוּא יַעֲשֶׂה מְרִיבָה פְּלִפִּי מַעְלָה, וְאָמַר, יוֹתֵר חֲיִיבָא אֲנָא מִפְּל שְׂאָר גּוּבְרִין דְּעַלְמָא, לְגְּבָרָא חַד עוֹתֵרָא סְגִי, בֵּיתָא דִּילִיה מְלִיִּיא מִן דְּהָבָא, מִן כְּסָפָא, וְלֹא אִית לִי שׁוּם פְּרוּטָה בְּעוֹלָם, וְלֹא אִית לִי לְחַם לְאָכֹל וּבְגָד לְלַבֵּשׁ, עַד דִּיחֻב קָמִי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְכָל אִינִישׁ דִּיחֲזֹק בְּמַעְזוֹ, וְיִהִיב לֶיהָ צְדָקָה, יַעֲשֶׂה שְׁלוֹם לִי שְׁלוֹם יַעֲשֶׂה לִי.

וְתָא חֲזִי, כָּל אִינִישׁ דְּאִיהוּ דִּל וְחָב קָמִי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לֹא חָשִׁיב לֶיהָ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חוּבָה, בְּגִין דְּלֹא אִיהוּ בְּדַעְתִּיהָ. וּמָנָא לֹון, מְאִיב, בְּשַׁעֲתָא דְאָמַר קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְשֹׁטֵן (איוב ב ג) מְאִין תְּבֵא וְכוּ', הַשְׁמַתְ לְבָךְ אֶל עַבְדֵי אִיב. אָמַר לֶיהָ הַשְׁטֵן לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אִית בְּר נָשׁ בְּעַלְמָא, דִּיהִיב לֶיהָ מְאִרִיָּה כְּסָפָא וְדְהָבָא וּמְרַגְלִיּוֹת וּבְנִים וְכָל טוּבָא דְּעַלְמָא, וְיִהָא בִישׁ.

אָמַר לֶיהָ, (שם א יב) הִנֵּה כָּל אֲשֶׁר לֹו בִּידְךָ רַק אֲלִיו אֶל תְּשַׁלַּח יְדְךָ. יִהָב לֶיהָ בִּידוּי, וְקָטִיל בְּנוֹי, וְלֹא נִשְׂאָר בִּידוּי פְּלוֹם. לְבַתֵּר

וְאִם לֹא - יִסְתַּלְקוּן מִמְּנוּ הַמְּלָאכִים הַקְּדוּשִׁים, וְיִשְׁלֹטוּ עָלֶיהָ מִלְאָכִים טְמָאִים, וּמִנְהִיגִים אוֹתוֹ לְגִיְהֵנָם. וּבְאֹתָהּ שְׁעָה, (ישעיה ג) קָרָאתִי וְאִין עֹנָה, בְּשַׁעַת דְּחָקוּ. וּבְשַׁעֲה שְׁשׁוּלְטַת עָלִיו רוּחַ הַטְּמָאָה, אוּ מַחְלוֹת, אוּ שׁוּלְטִים עָלִיו אֲמוֹת הָעוֹלָם, (איכה ג) סִכְתָּה בְּעֵנָן לֶךְ מַעְבוֹר תְּפִלָּה. וְגַם תְּפִלְתוּ תוֹעֵבָה.

דְּבַר אַחַר, אֲשֶׁרִי מִשְׁפִּיל אֶל דָּל בְּיוֹם רָעָה יִמְלִטְהוּ ה', (ישעיה כז ה) אוּ יַחֲזֹק בְּמַעְזֵי יַעֲשֶׂה שְׁלוֹם לִי שְׁלוֹם יַעֲשֶׂה לִי. בָּא וּרְאֵה, דִּל נִקְרָא אָדָם שְׂאִין לוֹ מְשֻׁלוֹ פְּלוֹם, וְלֹא שׁוֹאֵל פְּרוּטָה מְשׁוּם אָדָם, וְהוּא נְסִתָּר, שְׁלֵא מְגַלָּה דְּחָקוּ לְשׁוּם אָדָם. וּבְשַׁעַת דְּחָקוּ, הוּא יַעֲשֶׂה מְרִיבָה פְּלִפִּי מַעְלָה, וְאָמַר: יוֹתֵר רְשַׁע אֲנִי מִכָּל שְׂאָר הָאֲנָשִׁים שֶׁל הָעוֹלָם. לְאִישׁ אֶחָד עֲשֶׂר רַב, בֵּיתוֹ מְלֵא מִזֵּהָב, מְכֻסָּף, וְלִי אִין שׁוּם פְּרוּטָה בְּעוֹלָם, וְאִין לִי לְחַם לְאָכֹל וּבְגָד לְלַבֵּשׁ. עַד שֶׁיַּחֲטֵא לְפָנַי הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. וְכָל אִישׁ שֶׁיַּחֲזֹק בְּמַעְזוֹ וְיִתֵּן לוֹ צְדָקָה, יַעֲשֶׂה שְׁלוֹם לִי, שְׁלוֹם יַעֲשֶׂה לִי.

וּבָא רְאֵה, כָּל אִישׁ שֶׁהוּא דִּל וְחֻטָּא לְפָנַי הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, לֹא מַחְשִׁיב לוֹ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא חֻטָּא, מְשׁוּם שְׂאִינוּ בְּדַעְתּוֹ. וּמִנִּין לָנוּ? מְאִיב. בְּשַׁעֲה שְׂאָמַר הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְשֹׁטֵן (איוב א) מְאִין תְּבֵא כוּ', (איוב ב) הַשְׁמַתְ לְבָךְ אֶל עַבְדֵי אִיב, אָמַר לוֹ הַשְׁטֵן לְקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא: יֵשׁ אָדָם בְּעוֹלָם שְׁנוֹתֵן לוֹ אֲדוֹנוֹ כְּסָף וְזָהָב וּמְרַגְלִיּוֹת וּבְנִים וְכָל טוּב הָעוֹלָם, וְיִהִיָּה רַע?

אָמַר לוֹ: הִנֵּה כָּל אֲשֶׁר לֹו בִּידְךָ, רַק אֲלִיו אֶל תְּשַׁלַּח יְדְךָ. נָתַן אוֹתוֹ בְּיָדוֹ, וְהָרַג אֶת בְּנָיו, וְלֹא נִשְׂאָר בְּיָדוֹ כְּלוּם. אַחַר כֵּן חָזַר וְאָמַר:

הדר ואמר, (שם ב ה) וגע אל עצמו ואל בשרו. עד דקודשא בריך הוא אמר ליה, (שם ו) הנו בידך אך את נפשו שמר. בההיא שעתא נפק איוב מדעתיה, ואמר הכי, (שם י ג) הטוב לך פי תעשק. הטוב זה העשק שתעשה לי? אבי ואמי עשו הגוף, ואתה התחברת עמהם בשתפות, ונתת בי נפש ונשמה. הנפש היא שלך, אמרת אך את נפשו שמר, והגוף שעשו לי אבי ואמי, אמרת עשה בו כל מה שתמצא - וכי הוא טוב זה העשק שתעשה לי?!

דבר אחר, (תהלים מא) אשרי משכיל אל דל. מה זה דל? אדם שימות בלא בנים. יצאה נשמתו ממנו, בשעת פטירתו מן העולם ראה מה אמר עליו הפסוק - (משלי יא) יד ליד לא ינקה רע. ואם נשאר לו בן בעולם, אם יחזיק בו אחד וילמדנו תורה - יעשה שלום לי, וביום רעה ימלטהו ה'.

ובא ראה, אם אחד הלך לבין הרי אררט, הוא ושנים עמו, וראה גמות וקצעים של אש, ועשן יוצא מהגמות, ושמע איש אחד שאומר וי! וי! - אמר, ודאי מקום אחד ממקומות הגיהנם כאן.

נרדם וראה בחלמו איש אחד, וגדיש זה של קוצים על כתפיו, ושני ממנים מהגיהנם מכניסים אש תחת הגדיש של הקוצים, ונשרף, והיה צועק. והיו אומרים לו שני מלאכים קדושים, שלוחים מהשופט של מעלה שדן אותו: אתה עוברת את הקדוש ברוך הוא ואת מלאכיו, שהיו שומרים אותך בעולם הזה ובעולם הבא, ואתה עשית הרצון של הקוצים, שהם הרשעים, שהם מצדו של סמא"ל ונחש - הקוצים ישרפו אותך.

הדר ואמר, (שם ב ה) וגע אל עצמו ואל בשרו. עד דקודשא בריך הוא אמר ליה, (שם ו) הנו בידך אך את נפשו שמר.

בההיא שעתא נפק איוב מדעתיה, ואמר הכי, (שם י ג) הטוב לך פי תעשק. הטוב זה העשק שתעשה לי. אבי ואמי עשו הגוף, ואתה התחברת עמהם בשותפות, ונתת בי נפש ונשמה. הנפש שהוא שלך, אמרת אך את נפשו שמר, והגוף שעשו לי אבי ואמי, אמרת עשה בו כל מה שתמצא, וכי הוא טוב זה העשק שתעשה לי.

דבר אחר אשרי משכיל אל דל, מהו דל. אדם שימות בלא בנים. יצאה נשמתו ממנו, בשעת פטירתו מן העולם, ראה מה אמר עליו הפסוק, (משלי יא כא) יד ליד לא ינקה רע. ואם נשאר לו בן בעולם, אם יחזיק בו, וילמדנו תורה, יעשה שלום לי. וביום רעה ימלטהו ה'.

ותא חזי, גברא חד אזיל לבי טורי קרדונוי, הוא ותרינ עמיה, וחקא גומין בקיעין דאשא, ותננא נפיק מן גומין. ושמע גברא חד דאמר ווי ווי. אמר, ודאי אתר חד מן דוכתי דגיהנם הכא.

אדמוך וחזא בחלמיה לאינש חד, והדא גדישא מן קוצין על כתפוי, ותרינ ממונין מן גיהנם עאלין נורא תחות גדישא דמן קוצין, ואיתוקד. והוה צעיק. והוה אמרין ליה תרינ מלאכין קדישין, שליחין מן השופט דלעילא דדן ליה, את שבת לקודשא בריך הוא ולמלאכין דיליה, דהוה נטרין לך בעלמא דין ובעלמא דאתי, ואת עבדת רעווא דקוצין, דאינון רשעים, דאינון מסטרא דסמא"ל ונחש. הקוצין ישרפו אותך.

אָמַר לוֹ אוֹתוֹ יְהוּדֵי לְאוֹתוֹ הַרְשַׁע
שֶׁל הַגִּיְהוֹנִים: מִי אַתָּה? אָמַר:
יְהוּדֵי רִשָּׁע אָנִי, וְהַמְּמַנִּים שֶׁל
הַגִּיְהוֹנִים לֹא מְזַכְּרִים אֶת שְׁמִי,
וְשָׁלֹש פְּעָמִים דְּנִים אוֹתִי בַיּוֹם,
וּפְעָמִים בְּלֵילָה. אָמַר לוֹ: אֵת שֵׁם
מְקוֹמְךָ יִדְעֶתָ? אָמַר לוֹ: הַגְּלִיל
הָעֲלִיוֹן. - וְהִשְׁאַרְתָּ בֶן בְּעוֹלָם?
אָמַר: תִּינּוֹק הַשְּׂאֲרָתִי, וְאָנִי הֵייתִי
קֶצֶב, וּמִהֲרַעוֹת הַרְבּוֹת שֶׁעָשִׂיתִי
בְּרֵאשׁוֹנָה הָיוּ דְנִים אוֹתִי מִפִּי,
וּמִגְּלִי וּמִדְּבִי. וְהַמְּלֶאֶךְ שֶׁהוּא
מְמַנֶּה עַל הַקְּבֻרוֹת אוֹמֵר לִי
בְּשִׁעָה שְׂדָנִים אוֹתִי: אוֹי לְמִי
שֶׁנִּשְׁפָּע לְקִים אֶת הַתּוֹרָה, וְנִשְׁבַּע
עַל שְׁקָר! אוֹי לְקַרְקַפְתָּ שֶׁלֹּא
הַנִּחָה תִּפְלִין מְעוֹלָם! וְאוֹי
לְיָדַי שֶׁשָּׂמְשׁוּ בְּהַבְלֵי הָעוֹלָם!
וְאוֹי לְרַגְלַי שֶׁהָיוּ הוֹלְכִים
בְּהַבְלֵי הָעוֹלָם!

בְּשִׁעָה שֶׁהָיוּ מַלְקִין אוֹתִי מְרֻדוֹת,
מְרֻדוֹת, אֲמַרְתִּי כָּל מָה שֶׁעָשִׂיתִי.
וּבָאָה נִשְׁמָתִי, וְהַמְּלֶאֶךְ שֶׁהִיא
מְמַנֶּה עַל נִשְׁמָתִי, וְנִתְּנוּ כְּתָב אֶחָד
מִכָּל מָה שֶׁעָשִׂיתִי. וְנִשְׁמָתִי
עָשְׂתָה עֲדוּת עִם הַמְּלֶאֶךְ, וְאָמְרוּ:
(דְּבָרִים יז) עַל פִּי שְׁנַיִם עֲדִים אוֹ
שְׁלֹשָׁה עֲדִים יוֹמֵת הַמֵּת. וְעַל זֶה
(מִיכָה ז) מִשְׁכַּבְתָּ חֵיקֶךָ שְׁמֵר פִּתְחֵי
פִּיךָ. וּמִי הוּא? זֶה הַנִּשְׁמָה, שֶׁהִיא
מְעִידָה עַל אָדָם בְּשִׁעָת מִיתוֹ.
הַתְּעוֹרֵר מִשְׁנָתוֹ אוֹתוֹ אִישׁ, הַלֶּךְ
לְגַלִּיל הָעֲלִיוֹן, וְאָמַר לְאִישׁ אֶחָד:
רְאִיתָ תִּינּוֹק שֶׁהוּא בֶן שֶׁל קֶצֶב,
שָׁמַת בְּזִמְן פְּלוֹנִי? אָמַר לוֹ:
הַתִּינּוֹק הַזֶּה שְׂאֵתָה שׂוֹאֵל עָלָיו,
הוּא הוֹלֵךְ לְבֵית הַמְּטַבְּחִים, וְהוּא
רִשָּׁע כְּמוֹ אָבִיו. כֶּף וְכַף יִהְיֶה לוֹ,
וּלְאָבִיו, וּלְמִינִיקַת שְׁהִינִיקָה אוֹתוֹ.
הַלֶּךְ לְבֵית מְדַרְשׁ אֶחָד, שָׁמַע
תִּינּוֹק שֶׁהִיא אוֹמֵר, (מְשָׁלִי ב) אִם
תִּבְקָשְׁנָה כִּכְסֶּף וְגו'.

הַלֶּךְ לְבֵית הַמְּטַבְּחִים, וְרָאָה
תִּינּוֹק שֶׁהִיא מִשְׁחַק עִם הַנְּעָרִים

אָמַר לִיהֵא הוּא יוֹדָא לְהוּא חֵיקָב דְּגִיְהוֹנִים,
מֵאֵן אַנְתָּ. אָמַר יוֹדָא חֵיקָב אַנְא,
וּמְמוֹנִין דְּגִיְהוֹנִים לֹא מְדַכְרִין לִי שְׁמִי. וְתִלַּת
זְמַנִּין דִּינִינִין לִי בְיוֹמָא, וְתָרִין בְּלֵילָא. אָמַר
לִיהֵא שְׂמָא דְדוּכְתָךְ יִדְעִית. אָמַר לִיהֵא, גְּלִילָא
עֵילָאָה. אָמַר לִיהֵא וְשְׁבַקְתָּ בֵּר בְּעֵלְמָא.

אָמַר יְנוּקָא שְׁבַקְנָא. וְאַנְא קֶצֶבָא הוֹינָא. וּמֵן
בִּישׁוּן (דף ט ע"ב) סְגִיאִין דְּעֵבִידְנָא
בְּקַדְמֵיתָא, הוּוּ דִינִינִין לִי מִפִּי, וּמִרְגְּלִי, וּמִדְּבִי.
וּמְלֶאֶךְ שֶׁהוּא מְמוֹנֶה עַל הַקְּבֻרוֹת, אָמַר לִי
בְּשִׁעָתָא דִּינִינִין לִי, אוֹי לְמִי שֶׁנִּשְׁפָּע לְקִיִּים
אֶת הַתּוֹרָה, וְנִשְׁבַּע עַל שְׁקָר. וְוִי לְקַרְקַפְתָּ
דְּלֹא מְנַחָא תִּפְלִין מְעוֹלָם. וְאוֹי לְיָדַי
שֶׁשָּׂמְשׁוּ בְּהַבְלֵי הָעוֹלָם. וְאוֹי לְרַגְלַי שֶׁהָיוּ
הוֹלְכִים בְּהַבְלֵי הָעוֹלָם.

בְּשִׁעָתָא שֶׁהָיוּ מַלְקִין אוֹתִי מְרֻדוֹת,
אֲמַרְתִּי כָּל מָה שֶׁעָשִׂיתִי. וּבָאָה
נִשְׁמָתִי, וְהַמְּלֶאֶךְ שֶׁהִיא מְמוֹנֶה עַל נִשְׁמָתִי,
וּפְתָבוּ כְּתָב אֶחָד מִכָּל מָה שֶׁעָשִׂיתִי. וְנִשְׁמָתִי
עָשְׂתָה עֲדוּת עִם הַמְּלֶאֶךְ, וְאָמְרוּ (דְּבָרִים יז) עַל
פִּי שְׁנַיִם עֲדִים אוֹ שְׁלֹשָׁה עֲדִים יוֹמֵת הַמֵּת.
וְעַל דָּא (מִיכָה ז) מִשְׁכַּבְתָּ חֵיקֶךָ שְׁמֵר פִּתְחֵי פִּיךָ.
וּמֵאֵן אִיהִי. דָּא נִשְׁמָתָא, דְּהִיא מְעִידָה עַל בֵּר
נִשׁ בְּשִׁעָת מִיתוֹ.

אִיתְעַר מְשִׁינְתֵיהּ הוּא גְבָרָא, אָזִיל לְגַלִּילָא
עֵילָאָה, וְאָמַר לְגְבָרָא חַד, חֲזִיתָא
לִינוּקָא דְּאִיהוּ בֶן קֶצֶבָא, דְּמִית בְּזִמְן פְּלוֹנִי.
אָמַר לִיהֵא יְנוּקָא דָּא דְּאֵת שְׂאִיל עָלֵיהּ, אִיהוּ
אָזִיל בְּבֵי מְטַבְּחָא, וְאִיהוּ רִשָּׁע כְּאָבּוּהִי, כֶּף
וְכַף יִהֵא לִיהֵא, וְלְאָבּוּהִי, וּלְמִינִיקַתָּא דִּינִיקָא
לִיהֵא. אָזִיל לְמְדַרְשָׁא חַד, שָׁמַע לִינוּקָא דְּהוּוּ
אָמַר, (מְשָׁלִי ב) אִם תִּבְקָשְׁנָה כִּכְסֶּף וְגו'.

אָזִיל לְבֵי מְטַבְּחָא, וְחֲזָא לִינוּקָא דְּהוּוּ מִשְׁחַק